

СТАНОВИЩЕ

по конкурса за научна длъжност „доцент“ към ФНПП, СУ „Св. Климент Охридски“ по научна специалност 1.2. Педагогика /предучилищна педагогика – интеркултурно образование/, обявен в държавен вестник, бр. 51 от 27.06.2017

Единственият кандидат в конкурса, гл. ас. д-р Лора Спиридонова, участва в него с две монографии („Интеркултурна компетентност и игра. Интерактивен тренинг за педагози и деца“ и „Модел за педагогическа рефлексия на интеркултурната компетентност“), една глава от сборник, издаден в чужбина, две университетски учебни пособия, две студии в Годишника на Софийския университет, девет статии в научни списания, а също с девет публикувани доклада от научни прояви и с участия в учебни помагала.

В „Интеркултурна компетентност и игра. Интерактивен тренинг за педагози и деца“ авторката конкретизира категорията „интеркултурна компетентност“ с оглед на възрастовата специфика на децата в предучилищна възраст, разграничавайки аналитично няколко основни нейни компонента (от рода на емоционална отзивчивост, вариативност на поведението, уважение към другостта) и предлага методи за тяхното формиране посредством различни форми на игра. В „Модел за педагогическа рефлексия на интеркултурната компетентност“ се разработва комплекс от тренинги със студенти, стимулиращи педагогическата рефлексия като средство, участващо във формиране у тях на интеркултурна компетентност. В другите публикации, с които д-р Спиридонова участва в конкурса, тя предлага дефиниции на и обсъжда редица важни за интеркултурното образование категории и концепции, като споменатата вече „интеркултурна компетентност“, „етноцентризъм“, „мултикултурност“, „интеркултурен диалог“, „взаимодействие с различния“, „педагогическа стратегия на многообразието“, а също разглежда в разнообразни аспекти проблематиките на педагогическите тренинги и на играта – теми, които намират задълбочената си разработка в двете монографии.

За мен изследователската работа на д-р Спиридонова – така, както е реализирана в споменатите публикации, впечатлява на първо място с две отличителни черти. Едната е, че тя е фокусирана в голяма степен върху интеркултуралистката работа с деца в предучилищна възраст – нещо, което е обяснимо с институционалната принадлежност на авторката, но е и голямо предизвикателство. На мен поне не ми е известно друг изследовател у нас да се е специализирал във въпросната област. Педагогическото взаимодействие в интеркултурен план с деца от такава възраст е особено проблематично, защото основата на интеркултурната компетентност, а именно – саморефлексивната нагласа, на този етап от развитието на личността не може да се формира. Така че изследователската задача, с която се е ангажирала д-р Спиридонова, е наистина изключително трудна и прави чест на младата университетска преподавателка, че не се е спряла пред тази пречка.

Другата характеристика на нейните публикации, която според мен заслужава особено внимание, е обширният контекст, в който тя е ситуирала своите интеркултуралистки изследователски търсения. Имам предвид това, че и в двете монографии, и в много от студиите и статиите авторката обвързва разработването на методи за формиране на интеркултурна компетентност и у децата, и у студентите, в качеството им на бъдещи учители, с широк спектър от теории и методологии, като: теории за комуникативната компетентност, за перспективите, за мотивацията, за играта, теория на комуникативното действие, методологии на консултирането, на мениджмънта, на медиацията, обща методология на тренинга и т.н. Всички те са наистина релевантни към изпълнението на нейните изследователски задачи и аз бих характеризирал този подход на авторката като „латерален”. Той има своите достойнства, но и налага известни ограничения на качеството на изследователската работа.

Имам предвид по-конкретно недостатъчното навлизане в „тънкостите” на Интеркултурната комуникация – академичната дисциплина, в рамките на която се разработва теорията на интеркултурната компетентност. Л. Спиридонова не само не се възползвала от постиженията на класически за тази наука автори, което би отворило по-други хоризонти на нейните изследвания и методически разработки, но е ограничила, също така, своето разбиране за интеркултурна компетентност до такава от общокултурно (culture-general) естество, игнорирайки културно-специфичния ѝ компонент. От измеренията на културните различия е представена само дихотомията на Е. Хол „висока – ниска контекстуалност” (включваща и двете алтернативни представи за времето), а не са използвани типологиите, например, на Хофстеде и на Тромпенаарс, които биха разширили и „уплътнили” разбирането на авторката за интеркултурна компетентност – една категория, която с право заема централно място в нейните публикации и толкова повече е заслужавала да ѝ бъде отдадено дължимото. Изобщо, що се отнася до подбора на публикациите, с които е работила д-р Спиридонова в областта на Интеркултурната комуникация, той озадачава с това, че са цитирани не особено известни автори, докато големите имена, които задават, така да се каже, mainstream-а на дисциплината, или отсъстват, или са споменати някак „между другото”.

На „латералния” подход, към който Л. Спиридонова се придържа, при всичките му достойнства, по всяка вероятност се дължат и някои досадни неблагоприятия в транскрибирането на имена на автори. Аз си ги обяснявам с това, че с дискурсите, в които тези имена нормално присъстват, д-р Спиридонова не е имала особено голям опит. В „Интеркултурна компетентност и игра...” е цитиран П. Рикьор като П. Рисьор (с. 32 и 33). Ч. Тейлър на с. 46 фигурира и като Х. Тейлър, (вероятно е цитирано от немски превод). Фамилията на Н. Tajfel веднъж е дадена като Теджфел, с. 26, а на друго място – като Тайфел, с. 127. Това не би станало, ако Л. Спиридонова се беше привично занимавала с тези автори към момента на подготовка на книгата. В интерес на истината – в резюмето на публикациите, което е част от документацията по конкурса и очевидно е правено наскоро, името на Рикьор вече е дадено напълно коректно. Но ми се струва, че споменатите неточности са все пак приемлива цена, която е заплатена за полезните ефекти от „латералния” изследователски подход на авторката.

Цялостното ми впечатление от публикациите, с които Л. Спиридонова се представя на конкурса, е, че те са резултат от иновативна, в някои отношения – пионерска, поне за нашата страна, изследователска работа, изпълнена на високо професионално равнище. Интеркултурното образование представлява педагогическа кауза, която е безкрайно важна за нашето общество понастоящем и подборът на темите, с които д-р Спиридонова се занимава, по мое мнение, е много сполучлив. От материалите по конкурса се вижда, че тя има напълно успешна преподавателска кариера досега. Към справката за приносите нямам забележки. Всичко това ми дава основание да подкрепя убедено нейната кандидатура за научната длъжност „доцент” в Софийския университет по научната специалност 1.2. Педагогика /предучилищна педагогика – интеркултурно образование/.

12.12.2017 г.

проф. дфн Пламен Макариев